

Vykypěl, Bohumil

[Nørgård-Sørensen, Jens; Heltoft, Lars; Schøsler, Lene. Connecting grammaticalisation]

Linguistica Brunensia. 2013, vol. 61, iss. 1-2, pp. 240-

ISBN 978-80-210-6254-2

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/127168>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

marizující dosavadní vědění, nebo texty přinášející i nové myšlenky, vyžadující teprve podrobnější průzkum. Zdá se, že u oxfordského svazku věnovaného vzniku a vývoji řeči je tomu zhruba půl napůl, a to je možná ta vůbec nejlepší konstelace.

Vít Boček
<vitbocek@gmail.com>

Jens Nørgård-Sørensen, Lars Heltoft, Lene Schøsler: Connecting Grammaticalisation. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins 2011. (Studies in Functional and Structural Linguistics, 65.) XIII + 347 s. ISBN 978-90-272-1575-8. 105 euro

Většina gramatikalistů je lehčeji nebo tvrději protistrukturalistická. Až v poslední době se objevují první vlašťovky reflektující i strukturální koncepty (např. O. Fischer: An analogical approach to grammaticalization, in: *Grammaticalization: Current views and issues*, Amsterdam – Philadelphia 2010, 181–219); a nyní máme před sebou i celou takovou vlašťovčí knihu, na niž zde chceme ve stručnosti upozornit.

Kniha je rozdělena do dvou velkých částí: teoretické (*Part 1: Grammaticalisation and paradigmatic structure*, s. 1–111) a případové (*Part 2: Case studies*, s. 113–325). V části teoretické nejdříve autoři představují své pojetí morfologie (*Chapter 1: Morphology*, s. 3–41), slovosledu (*Chapter 2: Topology (word order)*, s. 43–70) a syntaktických konstrukcí (*Chapter 3: Constructions*, s. 71–101). Své teoretické vývody pak sumarizují, vysvětlující svůj pojem paradigmatu jako organizačního prvku ve výstavbě a změně gramatiky, zahrnující morfologii i syntax (*Chapter 4: Connecting grammaticalisation*, s. 103–111). Případová část pak obsahuje tři studie od jednotlivých autorů, aplikující popsaný teoretický koncept: o vidu a pádu v ruštině (Jens Nørgård-Sørensen: *Patterns of connecting grammaticalisation in Russian: Syntax, animacy and aspect*, s. 115–170), o postavení slovesa ve skandinávských jazycích (Lars Heltoft: *Word order change as grammaticalisation: Paradigm structure and change in Scandinavian*, s. 171–235) a o reinterpretaci latinského pádového systému v románských jazycích (Lene Schøsler: *Scenarios of grammatical change in Romance languages*, s. 237–325).

Hlavním poselstvím knihy tří dánských autorů je – jak naznačeno – to, že jednotícím prvkem gramatických kategorií je jejich sémanticky založená paradigmatická organizace a gramatikalizační zkoumání proto nemohou vytrhávat jednotlivé gramatické elementy z jejich paradigmatických souvislostí. To se strukturalistovi může snad zdát jako těžká banalita, nicméně v době, která dědicivní strukturalismu téměř zapomněla, je toto znovuobjevení přece jen do jisté míry užitečné. V tomto smyslu pak knihu badatelům na poli gramatikalizace doporučujeme. Ostatní ji číst nemusejí.

Bohumil Vykypěl
<vykypel@iach.cz>

Sebrané spisy Václava Machka 1 a 2. Ed.: I. Janyšková, H. Karlíková, E. Havlová †, R. Večerka. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2011. ISBN 978-80-7422-125-5 (1. svazek), 978-80-7422-126-2 (2. svazek), 978-80-7422-127-9 (soubor).

Počátkem roku 2012 (s vročením 2011) vyšla z dílny etymologického oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., monumentální dvousvazková publikace (celkem 2296 stran) předkládající téměř kompletní dílo (kromě knih) věhlasného etymologa, indoeuropeisty a slavisty Václava Machka (1894–1965). Machkovo jméno se vždy pojilo k Brnu: působil zde jako profesor na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity a zasloužil se rovněž o založení brněnského etymologického pracoviště (dnes součásti Ústavu pro jazyk český AV ČR), kde tato publikace vznikla.